

УДК 336.14:352(477)

Ю. А. Романовська,

д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1099-0787>

В. С. Євтушенко,

студентка кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-4686-1427>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.4.104

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Yu. Romanovska,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation,
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

V. Yevtushenko,

Student of the Department of Finance, Accounting and Taxation,
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

FINANCIAL SUSTAINABILITY OF LOCAL BUDGETS IN UKRAINE UNDER WARTIME CHALLENGES

У статті досліджено фінансову стійкість місцевих бюджетів України в умовах воєнних викликів як ключову складову фінансової безпеки територіальних громад. Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану та структурних трансформацій системи публічних фінансів зростає роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціальних, інфраструктурних і відновлювальних функцій держави, водночас посилюються ризики втрати фінансової автономії громад. Проаналізовано динаміку доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України у 2011-2025 роках, що дало змогу виявити тенденції посилення централізації фінансових ресурсів і зростання трансфертної залежності місцевих бюджетів. Досліджено систему показників комплексного аналізу фінансової стійкості місцевого бюджету, яка поєднує коефіцієнти бюджетної збалансованості, фінансової самостійності та ефективності використання бюджетних ресурсів. На основі порівняльного аналізу місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей за 2022-2025 роки виявлено суттєві регіональні диспропорції у рівні фінансової стійкості, зумовлені відмінностями у податковому потенціалі, структурі доходів та ступені залежності від міжбюджетних трансфертів.

The article examines the financial resilience of local budgets of Ukraine under wartime challenges as an essential component of the financial security of territorial communities. It is substantiated that under conditions of martial law and deep structural transformations of the public finance system, local budgets play a critical role in financing social, infrastructural, and recovery-related functions, while simultaneously facing increased risks to their financial autonomy and stability. The research focuses on identifying structural shifts in public finance that affect the capacity of local governments to maintain budget balance and ensure sustainable functioning in crisis conditions.

The study analyses the dynamics of revenues of the consolidated, state, and local budgets of Ukraine over the period 2011—2025, allowing the identification of long-term trends toward increasing centralization of financial resources and growing transfer dependence of local budgets. Particular attention is paid to the divergence between nominal revenue growth and the actual level of financial resilience at the local level. To assess these processes, a system of indicators for comprehensive evaluation of local budget resilience is applied, combining coefficients of budget balance, financial self-sufficiency, revenue base stability, and efficiency of budget resource utilization.

The empirical part of the study is based on a comparative analysis of local budgets of Lviv and Zaporizhzhia regions for 2022—2025, which differ significantly in economic potential, demographic conditions, and exposure to wartime risks. The results reveal substantial regional disparities in financial resilience caused by differences in tax capacity, revenue structure, and the degree of dependence on intergovernmental transfers. The findings demonstrate that increased reliance on transfers and the contraction of own-source revenues significantly intensify fiscal vulnerability of local budgets. Overall, the study highlights the importance of structural and institutional factors in shaping the financial resilience of territorial communities under wartime conditions and provides an analytical foundation for further empirical research on local public finance resilience in crisis and post-crisis environments.

Ключові слова: фінансова стійкість, місцеві бюджети, фінансова безпека, територіальні громади, публічні фінанси, система показників.

Key words: financial sustainability, local budgets, financial security, territorial communities, public finances, system of indicators.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний етап розвитку системи публічних фінансів України характеризується поєднанням процесів фінансової децентралізації, зростання бюджетних повноважень територіальних громад та одночасним посиленням макрофінансових і безпекових викликів. За таких умов фінансова безпека територіальних громад набуває системного значення, оскільки саме на місцевому рівні зосереджується реалізація значної частини соціальних, інфраструктурних та відновлювальних функцій держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика фінансової спроможності, безпеки та стійкості територіальних громад України активно досліджується у вітчизняних наукових працях, особливо в контексті децентралізації, економічної нестабільності, пандемії COVID-19 та воєнного стану. У наукових публікаціях місцеві фінанси розглядаються як ключовий елемент системи публічних фінансів, що визначає здатність громад забезпечувати виконання соціальних та інфраструктурних функцій.

Теоретичні засади формування фінансово-економічної спроможності територіальних громад розкрито у працях Л. Г. Квасній та О. О. Лобик [1], де обґрунтовано взаємозв'язок фінансової автономії, бюджетної спроможності та стійкості місцевих фінансів у процесі децентралізації. Концептуальні підходи до забезпечення фінансової безпеки територіальних громад, зокрема авторський підхід щодо структури механізму фінансової безпеки територіальних громад обґрунтовано в роботі М. І. Чичури [2].

Значну увагу в сучасних дослідженнях приділено впливу воєнного стану на функціонування місцевих фінансів. Зокрема, О. Є. Шмигель [3] акцентує на зростанні бюджетних ризиків, централізації фінансових ресурсів та необхідності адаптації місцевих бюджетів до кризових умов. Резерви нарощування фінансових ресурсів територіальних громад у воєнний період, у тому числі за рахунок провадження прозорих процедур надання в оренду та продажу комунального майна, ліквідації схем тіньової приватизації, розглянуто у роботі В. П. Горина та С. В. Савчука [4].

Окремий науковий напрям сформовано навколо аналізу доходів місцевих бюджетів в умовах економічної нестабільності. Н. Б. Симанич [5] доводить, що антикризова політика держа-

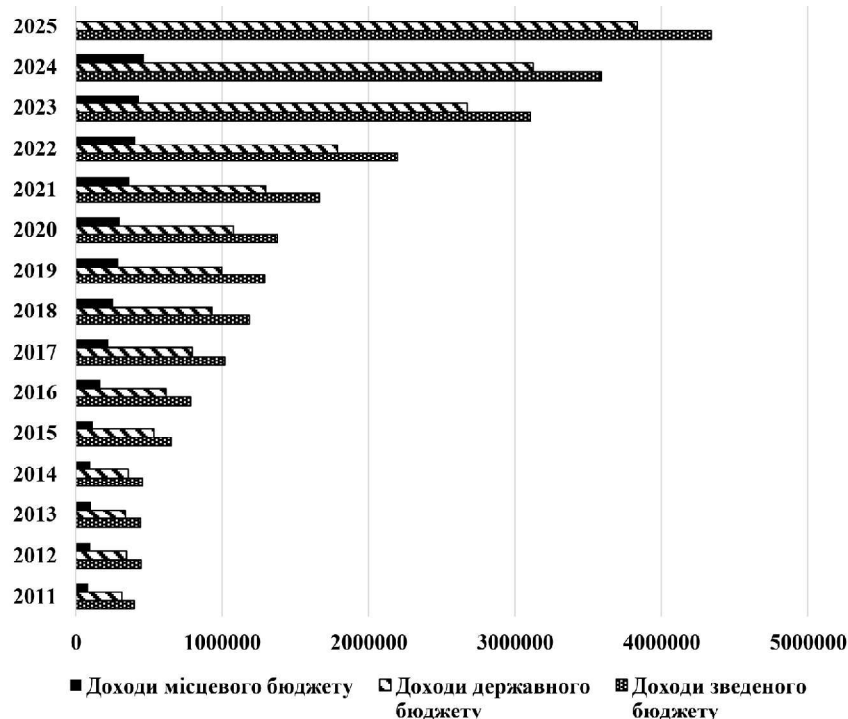

Рис. 1. Динаміка доходів державного, місцевого та зведеного бюджетів України 2011–2025 рр.

Джерело: сформовано за даними [7–8].

ви та зміни в поведінці суб'єктів місцевої економіки впливають на наповнення місцевих бюджетів. Поведінкові аспекти впливу пандемії на фінансові ресурси територіальних громад досліджено у праці Г. В. Возняк та Х. О. Патицької [6], де наголошено на нерівномірності впливу кризових шоків на громади різних типів.

Водночас, попри значний науковий доробок, недостатньо комплексно дослідженими залишаються питання фінансової стійкості місцевих бюджетів у контексті поєднання воєнних викликів, що зумовлює актуальність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження фінансової стійкості місцевих бюджетів України в умовах воєнних викликів на основі аналізу динаміки доходів публічних фінансів та застосування системи кількісних показників оцінювання бюджетної збалансованості, фінансової самостійності й ефективності використання бюджетних ресурсів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ключовою передумовою забезпечення фінансової безпеки територіальних громад є стабільність і передбачуваність їх дохідної

бази, а також збереження достатнього рівня фінансової автономії у структурі публічних фінансів. Водночас трансформації бюджетної системи, спричинені як інституційними реформами, так і воєнним станом, істотно змінюють співвідношення між державним і місцевими бюджетами, що формує нові ризики для фінансової стійкості громад.

У цьому контексті аналіз динаміки доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів є необхідним етапом діагностики фіскальних ризиків фінансової безпеки територіальних громад. Саме зміна обсягів і структури бюджетних доходів дозволяє оцінити ступінь централізації фінансових ресурсів, виявити тенденції перерозподілу фінансових повноважень між рівнями бюджетної системи та визначити потенційні загрози бюджетній самостійності місцевого самоврядування.

Таким чином, дослідження динаміки бюджетних доходів у довгостроковому періоді створює аналітичну основу для оцінювання фінансової безпеки територіальних громад та обґрунтування необхідності застосування ризик-орієнтованого підходу до управління місцевими фінансами в умовах економічної нестабільності та зростання бюджетних навантажень (Рис. 1).

Аналіз динаміки доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України за

2011—2025 роки свідчить про подальше зростання обсягів публічних фінансів у номінальному вимірі, що супроводжується поглибленням структурних дисбалансів у бюджетній системі. У 2025 році доходи зведеного бюджету досягли максимального за досліджуваний період значення, перевищивши 4,4 трлн грн, що відображає як інфляційні процеси, так і посилення фінансової мобілізації ресурсів в умовах тривалого воєнного стану.

Водночас визначальним трендом аналізованого періоду залишається посилення домінування державного бюджету у структурі зведеного бюджету. Якщо у 2015—2019 роках спостерігалось відносне зростання ролі місцевих бюджетів як результат бюджетної децентралізації, то починаючи з 2020 року, а особливо у 2022—2025 роках, відбувається чіткий зсув у бік централізації фінансових ресурсів. У 2025 році доходи державного бюджету зросли більш динамічно, ніж доходи місцевих бюджетів, що свідчить про концентрацію фінансових потоків на загальнодержавному рівні.

Доходи місцевих бюджетів у 2025 році демонструють номінальне зростання порівняно з попередніми роками, однак їх питома вага у структурі зведеного бюджету залишається відносно низькою. Це означає, що зростання фінансових ресурсів на місцевому рівні не компенсує втрат фінансової автономії, спричинених зростанням міжбюджетних трансфертів та обмеженням власної дохідної бази громад. Така ситуація формує стійкі фінансові ризики для фінансової безпеки територіальних громад, оскільки зменшує можливості самостійного бюджетного планування та реалізації довгострокових програм розвитку.

Особливо показовою є динаміка 2022—2025 років, коли різке зростання доходів державного бюджету відбувається на тлі воєнних потреб та необхідності фінансування сектору безпеки й оборони. У цих умовах місцеві бюджети виконують функцію адаптаційного рівня, на який покладаються додаткові соціальні та інфраструктурні зобов'язання без адекватного розширення власних фінансових ресурсів. Це призводить до асиметрії бюджетних повноважень і ресурсного забезпечення, що негативно позначається на фінансовій стійкості територіальних громад.

Структурні зрушення, відображені на рисунку, свідчать про те, що зростання обсягів публічних фінансів не супроводжується пропорційним посиленням фінансової спроможності місцевого самоврядування. Навпаки, у 2025 році спостерігається закріплення тен-

денції до зменшення ролі місцевих бюджетів у системі публічних фінансів, що підвищує залежність громад від рішень центральних органів влади та зовнішніх джерел фінансування.

Таким чином, результати аналізу підтверджують, що у 2025 році фінансові ризики фінансової безпеки територіальних громад не лише зберігаються, а й посилюються. Централізація бюджетних ресурсів, зростання видаткового навантаження та обмеження власної дохідної бази формують передумови для зниження бюджетної гнучкості громад і підвищують їх вразливість до макроекономічних і політичних шоків. Це обумовлює необхідність переходу від формального забезпечення фінансової децентралізації до ризик-орієнтованої моделі управління фінансовою безпекою територіальних громад, яка враховує сучасні умови воєнної та післявоєнної трансформації економіки.

Отримані результати аналізу динаміки доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України свідчать про наявність суттєвих структурних змін у системі публічних фінансів, що безпосередньо впливають на рівень фінансової безпеки територіальних громад. Виявлене зростання обсягів бюджетних ресурсів у поєднанні з посиленням їх централізації не дозволяє однозначно оцінити реальний стан фінансової спроможності місцевих бюджетів, оскільки номінальні показники не відображають ступінь фінансової автономії та ефективності використання коштів на місцевому рівні.

За таких умов постає необхідність переходу від загального аналізу бюджетної динаміки до більш глибокої та формалізованої оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів. Саме використання системи кількісних показників дає змогу виявити внутрішні дисбаланси бюджетної системи, оцінити залежність територіальних громад від міжбюджетних трансфертів та визначити здатність місцевих бюджетів забезпечувати виконання своїх видаткових зобов'язань у середньо- та довгостроковій перспективі.

Комплексна оцінка фінансової стійкості передбачає аналіз не лише обсягів доходів і видатків, а й структури бюджетних надходжень, рівня бюджетної збалансованості, фінансової самостійності та ефективності використання бюджетних ресурсів. У цьому контексті доцільним є застосування системи показників, що охоплює ключові аспекти функціонування місцевого бюджету та дозволяє здійснити багатовимірну оцінку його фінансового стану.

Таблиця 1. Система показників комплексного аналізу фінансової стійкості місцевого бюджету

Напрямок аналізу	Ключові показники	Алгоритм розрахунку показника	Рекомендоване значення
Аналіз збалансованості місцевого бюджету	Коефіцієнт бюджетного покриття	$K_{бп} = БД / БВ$	↑
	Коефіцієнт стійкості бюджету	$K_c = МТ / БД$	<0,30
	Коефіцієнт загальної податкової стійкості	$K_{зпс} = ПД / БВ$	≥0,2-0,5
	Коефіцієнт покриття видатків міжбюджетними трансфертами	$K_{мт} = МТ / БВ$	<0,30
Аналіз фінансової самостійності місцевого бюджету	Коефіцієнт бюджетної залежності	$K_z = МТ / (БД + МТ)$	≤0,10
	Коефіцієнт податкової самостійності	$K_{пс} = ПД / БД$	≥0,30
	Коефіцієнт стійкості доходної бази	$K_{сд} = (ПД + НД) / БД$	≥0,60
Аналіз ефективності бюджету місцевого бюджету	Коефіцієнт дефіцитності місцевого бюджету	$K_{бд} = (БД - БВ) / БВ$	≤ 0
	Показники стабільності дохідної частини бюджету	$K_{сд_доходи} = ПД / МТ$	≥1,0
Примітки: БД - бюджетні доходи, БВ – бюджетні видатки, МТ – міжбюджетні трансферти з державного бюджету, ПД – податкові доходи, НД – неподаткові доходи			

Джерело: сформовано за даними [9].

Використана система показників комплексного аналізу фінансової стійкості місцевого бюджету базується на поєднанні коефіцієнтів бюджетної збалансованості, фінансової самостійності та ефективності бюджету (Табл. 1). Застосування таких показників дає змогу кількісно оцінити рівень покриття видатків доходами, ступінь податкової самостійності громад, залежність від міжбюджетних трансфертів, а також стабільність дохідної бази місцевих бюджетів.

Використання рекомендованих порогових значень коефіцієнтів дозволяє не лише порівнювати фінансову стійкість різних територіальних громад, а й відстежувати її динаміку в часі, ідентифікувати критичні зони ризику та формувати обґрунтовані управлінські рішення. Таким чином, перехід до застосування систе-

ми кількісних показників створює методологічне підґрунтя для подальшого аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів і дозволяє перейти від описового аналізу бюджетних тенденцій до ризик-орієнтованої оцінки фінансової безпеки територіальних громад.

З метою практичної реалізації запропонованого підходу до оцінювання фінансової стійкості територіальних громад у дослідженні здійснено комплексний аналіз місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей. Вибір зазначених регіонів обумовлений суттєвими відмінностями у рівні соціально-економічного розвитку, демографічній ситуації, безпекових умовах та бюджетній спроможності, що дозволяє здійснити порівняльну оцінку фінансової стійкості в різних макро- та мезоекономічних умовах.

Таблиця 2. Вихідні дані для проведення комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей

Показники	Роки, тис. грн			
	2022	2023	2024	2025
Львівська область				
Бюджетні доходи	7 283 116,23	8 834 590,74	7 994 317,87	8 566 000,71
Бюджетні видатки	5 783 694,27	9 554 816,53	8 126 974,04	7 515 910,98
Міжбюджетні трансферти	673 290,97	1 781 582,64	2 008 251,82	1 780 271,29
Податкові доходи	4 884 570,93	5 106 961,79	5 130 837,49	5 502 041,39
Неподаткові доходи	415 783,35	585 364,69	608 354,34	753 906,08
Запорізька область				
Бюджетні доходи	3 986 376,28	4 738 731,18	7 012 504,78	7 476 773,78
Бюджетні видатки	3 999 767,89	3 861 630,29	6 942 942,49	6 747 043,23
Міжбюджетні трансферти	536 058,51	597 714,88	1 051 727,58	1 390 811,33
Податкові доходи	2 331 997,59	2 072 868,53	1 770 101,61	1 816 350,44
Неподаткові доходи	155 569,62	189 305,36	225 735,78	183 503,65

Джерело: сформовано за даними [7–8].

Таблиця 3. Результати розрахунку показників фінансової стійкості місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей за 2022–2025 роки

Показники	Роки, грн			
	2022	2023	2024	2025
Львівська область				
Коефіцієнт бюджетного покриття	1,26	0,92	0,98	1,14
Коефіцієнт стійкості бюджету	0,09	0,20	0,25	0,21
Коефіцієнт загальної податкової стійкості	0,84	0,53	0,63	0,73
Коефіцієнт покриття видатків міжбюджетними трансфертами	0,12	0,19	0,25	0,24
Коефіцієнт бюджетної залежності	0,08	0,17	0,20	0,17
Коефіцієнт податкової самостійності	0,67	0,58	0,64	0,64
Коефіцієнт стійкості доходної бази	0,73	0,64	0,72	0,73
Коефіцієнт дефіцитності місцевого бюджету	0,26	-0,08	-0,02	0,14
Показники стабільності доходної частини бюджету	7,25	2,87	2,55	3,09
Запорізька область				
Коефіцієнт бюджетного покриття	1,00	1,23	1,01	1,11
Коефіцієнт стійкості бюджету	0,13	0,13	0,15	0,19
Коефіцієнт загальної податкової стійкості	0,58	0,54	0,25	0,27
Коефіцієнт покриття видатків міжбюджетними трансфертами	0,13	0,15	0,15	0,21
Коефіцієнт бюджетної залежності	0,12	0,11	0,13	0,16
Коефіцієнт податкової самостійності	0,58	0,44	0,25	0,24
Коефіцієнт стійкості доходної бази	0,62	0,48	0,28	0,27
Коефіцієнт дефіцитності місцевого бюджету	0,00	0,23	0,01	0,11
Показники стабільності доходної частини бюджету	4,35	3,47	1,68	1,31

Джерело: сформовано за даними [7–8].

Для проведення кількісного аналізу використано систему базових бюджетних показників, що відображають доходну та видаткову частини місцевих бюджетів, обсяги міжбюджетних трансфертів, структуру податкових і неподаткових надходжень. Саме ці показники формують інформаційну основу для розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості, збалансованості та самостійності місцевих бюджетів у динаміці.

Вихідні дані для проведення комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей за 2022–2025 роки наведено в таблиці 2, тоді як результати розрахунку відповідних показників фінансової стійкості представлено в таблиці 3.

Аналіз вихідних бюджетних показників, наведених у таблиці 2, свідчить про суттєві відмінності у фінансових параметрах місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей протягом 2022–2025 років. Львівська область характеризується відносно стабільним зростанням бюджетних доходів, які у 2022 році становили 7,28 млрд грн, а у 2025 році зросли до 8,57 млрд грн. Водночас динаміка бюджетних видатків є більш мінливою, що відображає зростання фінансового навантаження у 2023–2024 роках та певну стабілізацію у 2025 році.

Важливим джерелом формування доходної частини бюджету Львівської області залишаються податкові надходження, обсяг яких у досліджуваному періоді демонструє стійку позитивну динаміку. Це свідчить про відносно високий рівень економічної активності регіону та його податковий потенціал. Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів зросла у 2023–2024 роках, що вказує на посилення залежності бюджету від державної підтримки в умовах воєнного стану.

На відміну від Львівської області, бюджет Запорізької області характеризується більш високою волатильністю ключових показників. Зокрема, у 2022–2023 роках спостерігається обмежене зростання бюджетних доходів, тоді як у 2024–2025 роках їх збільшення значною мірою зумовлене зростанням міжбюджетних трансфертів. При цьому податкові доходи Запорізької області демонструють тенденцію до скорочення, що свідчить про звуження власної доходної бази регіону та негативний вплив безпекових і демографічних факторів.

Таким чином, уже на етапі аналізу вихідних даних можна констатувати різний рівень бюджетної спроможності досліджуваних регіонів, що створює передумови для відмінностей у показниках фінансової стійкості та автономності місцевих бюджетів.

Результати розрахунку показників фінансової стійкості місцевих бюджетів Львівської та Запорізької областей, наведені в таблиці 3, підтверджують наявність суттєвих регіональних диспропорцій у рівні фінансової спроможності та стійкості бюджетних систем. Львівська область упродовж досліджуваного періоду демонструє переважно збалансований бюджетний стан, що підтверджується коефіцієнтом бюджетного покриття, значення якого у більшості років перевищує або наближається до одиниці. Це свідчить про здатність регіону забезпечувати покриття бюджетних видатків за рахунок власних доходів.

Коефіцієнти податкової самостійності та стійкості доходної бази Львівської області залишаються на рівнях, що відповідають рекомендованим значенням, що вказує на відносно високий рівень фінансової автономії та стабільності формування доходів. Водночас зростання коефіцієнтів бюджетної залежності та покриття видатків міжбюджетними трансфертами у 2023—2024 роках сигналізує про підвищення фіскальних ризиків у період загострення воєнних викликів.

У Запорізькій області фінансова ситуація є менш стабільною. Коефіцієнт бюджетного покриття коливається поблизу критичних значень, а показники податкової самостійності та стійкості доходної бази мають чітку тенденцію до зниження у 2022—2025 роках. Це свідчить про зростання залежності бюджету від міжбюджетних трансфертів та обмежені можливості регіону щодо самостійного фінансування видаткових зобов'язань.

Крім того, зниження показників стабільності доходної частини бюджету Запорізької області у динаміці вказує на підвищену вразливість місцевого бюджету до зовнішніх фінансових рішень і нестійкість джерел надходжень. Сукупність зазначених факторів формує підвищені ризики фінансової безпеки територіальних громад регіону та обмежує можливості їх сталого соціально-економічного розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Фінансова безпека територіальних громад у сучасних умовах є не лише похідною від обсягів бюджетних ресурсів, а комплексною характеристикою інституційної спроможності місцевого самоврядування забезпечувати стабільність, автономність і адап-

тивність фінансових потоків у середньо- та довгостроковій перспективі. Вона формується на перетині бюджетної політики, економічної активності територій та якості управлінських рішень, набуваючи особливо значення в умовах системних криз і воєнних викликів.

Проведений аналіз динаміки доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України у 2011—2025 роках засвідчив, що зростання номінальних обсягів публічних фінансів супроводжується структурними зрушеннями, які не завжди сприяють посиленню фінансової спроможності територіальних громад. Посилення централізації бюджетних ресурсів, особливо у 2022—2025 роках, трансформує архітектуру публічних фінансів і підвищує чутливість місцевих бюджетів до рішень, ухвалюваних на загальнодержавному рівні.

Результати кількісної оцінки фінансової стійкості на основі системи показників збалансованості, фінансової самостійності та ефективності бюджету дозволили виявити приховані фіскальні ризики, які не фіксуються на рівні агрегованих бюджетних показників. Порівняльний аналіз Львівської та Запорізької областей підтвердив наявність суттєвих регіональних відмінностей у здатності місцевих бюджетів формувати стабільну дохідну базу, зберігати податкову самостійність та мінімізувати трансфертну залежність.

Львівська область демонструє відносно вищий рівень фінансової стійкості, що проявляється у кращій збалансованості бюджету та стабільності доходної бази, попри зростання фіскального навантаження у періоди воєнної ескалації. Натомість фінансова стійкість місцевих бюджетів Запорізької області характеризується підвищеною вразливістю, зумовленою звуженням податкової бази, посиленням залежності від міжбюджетних трансфертів і нестабільністю джерел доходів, що істотно обмежує можливості довгострокового розвитку громад.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що фінансова безпека територіальних громад в умовах воєнної та післявоєнної трансформації економіки не може бути забезпечена виключно через нарощування бюджетних ресурсів. Вона потребує переходу від формальної децентралізації до ризик-орієнтованої моделі управління місцевими фінансами, у межах якої ключову роль відіграють системна діагностика фіскальних ризиків, підвищення якості бюджетного плану-

вання та зміцнення власної дохідної бази громад як фундаменту їх фінансової автономії та стійкості.

Література:

1. Квасній А.Г., Лобик О.О. Теоретичні засади формування фінансово-економічної спроможності територіальних громад в Україні. Регіональна економіка. 2023. №4. С. 13—19. URL: https://re.gov.ua/re202304/re202304_013_KvasniyLH,LobykOO.pdf /doi.org/10.36818/1562-0905-2023-4-2

2. Чичура М. І. Механізм забезпечення фінансової безпеки територіальних громад: теоретична концептуалізація. Економіка та суспільство. 2024. №64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5246/5189> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-119>

3. Шмигель О.Є. Місцеві фінанси України в умовах воєнного стану: виклики та шляхи подолання кризових явищ. Інноваційна економіка. 2024. № 3. С. 119—125. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.3.15>

4. Горин В. П., Савчук С. В. Резерви нарощування фінансових ресурсів територіальних громад в умовах воєнного стану. Агросвіт. 2023. № 13. С. 11—20.

5. Симанич Н. Б. Формування доходів місцевих бюджетів України в умовах економічної нестабільності: адаптація до викликів війни та пандемії. Бізнес-Інформ. 2025. №6. С. 332—341. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-332-341>

6. Возняк Г. В., Патицька Х. О. Фінанси територіальних громад України в умовах поширення пандемії: проблемно орієнтований аналіз з урахуванням поведінкових аспектів". Економіка України. 2021. № 6. С. 78—98. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.06.078>

7. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/978/monitoring-i-kvartal-2025-roku.pdf>

8. Open Budget. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

9. Стегней М.І., Лінтур І.В. Фінансова стійкість місцевих бюджетів як фактор впливу на інвестиційну привабливість регіону. Економіка і суспільство. 2017. Випуск. 9. С. 1053—1060.

References:

1. Kvasniy, L.H. and Lobyk, O.O. (2023), "Theoretical foundations of the formation of

financial and economic capacity of territorial communities in Ukraine", *Regionalna ekonomika*, vol. 4, pp. 13—19, available at: https://re.gov.ua/re202304/re202304_013_KvasniyLH,LobykOO.pdf (Accessed 02 February 2026), <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-4-2>.

2. Chychura, M.I. (2024), "Mechanism for ensuring the financial security of territorial communities: theoretical conceptualization", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 64, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5246/5189> (Accessed 02 February 2026), <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-119>.

3. Shmyhel, O.Ye. (2024), "Local finances of Ukraine under martial law: challenges and ways to overcome crisis phenomena", *Innovatsiina ekonomika*, vol. 3, pp. 119—125, <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.3.15>.

4. Horyn, V.P. and Savchuk, S.V. (2023), "Reserves for increasing financial resources of territorial communities under martial law", *Ahrosvit*, vol. 13, pp. 11—20.

5. Symanych, N.B. (2025), "Formation of local budget revenues of Ukraine in conditions of economic instability: adaptation to the challenges of war and pandemic", *Biznes Inform*, vol. 6, pp. 332—341, <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-332-341>.

6. Vozniak, H.V. and Patytska, Kh.O. (2021), "Finances of territorial communities of Ukraine in the context of the spread of the pandemic: a problem-oriented analysis with consideration of behavioral aspects", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 6, pp. 78—98, <https://doi.org/10.15407/economyukr.-2021.06.078>.

7. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine (2025), "Monitoring of the reform of local self-government and territorial organization of power", available at: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/978/monitoring-i-kvartal-2025-roku.pdf> (Accessed 02 February 2026).

8. Open Budget (2026), "State web portal of the budget for citizens", available at: <https://openbudget.gov.ua/> (Accessed 02 February 2026).

9. Stehnei, M.I. and Lintur, I.V. (2017), "Financial sustainability of local budgets as a factor influencing the investment attractiveness of the region", *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 9, pp. 1053—1060.

Отримано редакцією журналу / Received: 09.02.26

Прорецензовано / Revised: 14.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.02.26